

Reflexe a „základ“

Reflexe je tedy tím zvláštní, že má vždy dvojí „intentum“: jednak směřuje k předchozímu aktu vědomí (v kontextu zkušeností s podobnými akty vědomí), jednak směřuje k tomu, co bylo „předmětem“ onoho předchozího aktu vědomí, a to nikoli proto, aby hlavním cílem kontroly a interpretace byl původní akt, který je reflektován, nýbrž naopak jeho intentum (cogitatum), tj. to, k čemu se původní akt vědomí sám odnášel, k čemu mířil, nač byl soustředěn. Sám původní akt je „předmětem“ zájmu jen do té míry, že je kontrolována a vyhodnocována jeho věrohodnost, spolehlivost, totiž právě „pravdivost“. Pravé reflexi totiž jde vždycky o „pravost“ a „pravdivost“, nikoli o fakticitu. Odtud lze vyvodit druhou důležitou „větvitost“ reflexe: tak, jako má každá reflexe dvojí „intentum“, má také dvojí „základ“, k němuž se vztahuje, vrací a o nějž se opírá. Jedním „základem“ je to, k čemu se vztahuje původní akt vědomí, který je reflektován, zatímco druhým „základem“ není nic tak „daného“, nýbrž právě naopak něco teprve „dávaného“, totiž to, co je či může být „základem“ pravosti jak původního aktu vědomí, tak druhotného aktu reflexe. Tento druhý „základ“ není ovšem ničím „daným“, ale je něčím, co se samo dává (nebo „nedává“), čeho se reflexe může dovolávat, ale nač musí vždy znovu jen čekat, očekávat, že se k jejímu výkonu „přizná“ a tak mu jeho „pravost“ „uzná“, „přiklepne“, dokonce pro další myšlenkovou práci „svěří“ do opatrování. Jaký to má vlastně smysl? Jde o to, že a) každá (konkrétní či „konkrescentní“, a tedy také předmětná) skutečnost je jak ve vztahu ke svému okolí (tedy kontextu), tak ve vztahu k sobě a ke svému vztahování vždy také pod normou, která nevyplývá ani z jejího kontextu a situace, ani z vlastní její povahy, a to proto, že není jen tím, čím právě „jest“, ale že se vždy právě také děje, tj. uskutečňuje se v nejužší souvislosti s tím, co ještě není kolem ní a čím ještě není ani ona sama, a to může být „správné“ nebo „nesprávné“, „pravé“ nebo „nepravé“, a to podle toho, co se má nebo nemá (eventuelně zpětně: co se mělo nebo nemělo) stát. A b) protože to, co se má nebo nemá stát, není nikdy jednoznačně předem rozhodnuto a determinováno, tj. není žádným „daným jsoucím“ (a to v žádné podobě, tedy ani v podobě platónské „ideje“), děje se tento druhý, ne-daný, ne-jsoucí „základ“ také způsobem, který se v něčem podobá onomu prvnímu „dění“, jímž je uskutečňování (prostřednictvím subjektu resp. subjektů), ale děje se jinak a jakoby v jiné „logice“. A také toto „dění“ lze podrobit reflexi, ale jen zprostředkovaně, totiž podle toho, co a jak se „děje“ ve formě „uskutečňování“. Teprve touto oklikou, tj. na základě reflexe „dějinně“ dějového uskutečňování (a tedy navazování na již uskutečněné v podobě jistých „tradic“) lze posléze nějak usuzovat na tento druhý, „ne-jsoucí“ základ.

(Písek, 080903-2.)